

Ч. 2.

8 квітня 1924 р.

Ч. 2.

ЗМІСТ:

1. ГАЛИНА ОРЛІВНА. Мухмедка. Оповідання.	8. СОЙМ І СЕНАТ.
2. ПРОФ. ВЯЧЕСЛАВ ЗАЙКИН. Джерела світогляду Т. Шевченка.	9. ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ.
3. ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. Свято української культури	10. ТЕАТР І МУЗИКА.
4. КЛИМ ПОЛІЩУК. З журбою радість обнялась.	11. ПРИРОДА, НАУКА, ВІНАХОДИ
5. УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМИСЕЛ І ТОРГОВЛЯ.	12. ЦЕРКОВНА ХРОНІКА.
8. ГОСПОДАР. Спільна перерібка молока.	13. З УСЬОГО СВІТУ.
7. ВОЛ. ОСТРОВСЬКИЙ. Доки плуг наш. Вірш.	14. ПОДЯКА.
	15. ПОШТОВА СКРИНКА.
	16. ІЛЮСТРАЦІЇ.
	17. ОГОЛОШЕННЯ.

ВАРШАВА.

ЦІНА: 1.250.000 МАР.

ПРИ ЧИСЛІ 4-МУ БУДЕ РОЗІСЛАНО ДРУГИЙ
БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК - КНИЖКУ.

До пп. українських торговців і промисловців.

РЕДАКЦІЯ „НАШОГО СВІТУ“ ПОВІДОМЛЯЄ, ЩО:

1) приймає до безплатного уміщення в „економічному відділі“ описи всіх торговельних і промислових фірм з метою ознайомити населення з рідним промислом і торгівлею й допомогти їх розвою. Але, з огляду на величезні видатки на видання, просимо торговельні й промислові фірми одночасно надсилати нам свої оголошення й платню за них.

2) „Наш Світ“ розпочав працю над складенням „Провідника по українській торгівлі й промислу“—адресової книги всіх українських фірм, яку дасть своїм передплатникам в характері безплатного додатка. Отже закликаємо всі наші фірми: індивідуальні, спілки фірмові, з обмеженою порукою й акційні, а також усі кооперативи, видавництва, устенові фінансові, майстерні й т. инш. надіслати інформації по такій схемі: 1) прізвище й ім'я власника (особи фізичної), назва власника—спілки чи кооператива (особи правної), 2) назва фірми, 3) бранжа: що виробляє чи продіє (напр.: машини й знаряддя рілльничі, залізо, цвяхи, дріт, бляха, кухонні річі й т. д.), 4) Адреса, 5) Телефон. Роблячи прислугу фірмам, бажемо, щоб усі фірми були нашими передплатниками.

3) Фірми, які дають свої оголошення до „Н. Світу“, матимуть безплатно оголошення в книжці „Провідник“.

Просимо наших Читачів повідомити про вищезазначене всі місцеві українські фірми.

РЕДАКЦІЯ ТИЖНЕВИКА „НАШ СВІТ“ ПРОСИТЬ:

УСІХ п.п. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ЧИТАЧІВ надсилати: 1) фотографічні знімки типів населення, пам'яток старовини, церков, старих українських будинків, груп, краєвидів і т. инше, 2) репродукції картин українських малярів. Бажані стислі пояснення й інформації. Після використання матеріяли будуть з подякою повернені, як рівно ж і пошт. видатки.

ВСІХ п.п. письменників, людей науки, фаховців, яким не післані особисті запрошення з причини відсутности в Редакції їх адресів, надсилати ласкаво літературні матеріяли та ілюстрації; гонорар—по порозумінню.

НАСІННЯ

городові, полеві,
цвітів, трав,

МАШИНИ

до управи ріллі,
чищення насіннь,
миловарства і инш.

НАВОЗИ

штучні, фосфо-
рові, потасові,
азотові,

ЗАЛІЗО

залізні знаряддя,
бляха, цемент,

РЕМІСНИЧІ ЗНАРЯДДА,

НАЧИННЯ кухонне

ЦЕМЕНТ

ДОСТАВЛЯЄ

КРАЄВИЙ СОЮЗ ГОСПОДАРСЬКИХ СПІЛОК

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

у Львові, вул. Зіморевича Ч. 20 і його відділи у Львові,
Городецька 95, в Перемишлі, Стрию, Коломиї і Сокалі.
Цінники на жадання даром.

УКРАЇНСЬКІ КУРСИ ЗАОЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ „УКРАЇНСЬКОМУ СЛОВІ“.

КУРСИ вчать заочно: учневі посилаються поштою лекції визначних українських професорів з порадиником, як учити лекцію і з задачником та запитаннями. Учень мусить вивчити лекції, рішити задачі й написати відповіді на запитання, та одсилати на курси. Професор перевіряє роботу учня, виправляє її та пише вказівки учневі після виконання екзаменаційної роботи.

КУРСИ видають свідоцтво.

КУРСИ допомагають здати іспити при матуральних комісіях, які дають право вступу в європейські вищі школи.

КУРСИ допомагають підшукати практику в підприємствах, де учень може удосконалитись у вибранім фаху.

КУРСИ відкривають навчання з 1-го квітня по повному курсові гімназій та реальних середніх шкіл і по ряду предметів, які можуть допомогти зробитись фаховцем в тій чи иншій галузі знання, як нпр. кооперація, машинознавство, бухгалтерія і т. д.

Кожний Українець, якого б віку не був, де б не жив, скільки б не заробляв, може учитись на Курсах Заочної Освіти.

Платня за навчання кожного от 3 до 6 долярів.

Вимагайте програм, проспектів, інформацій. Ширші відомости про відкриття Курсів.

АДРЕСА: Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 11.

Курси Заочної Освіти.

Дирекція Курсів:

Проф. В. КОВАЛЬ, д-р З. КУЗЕЛЯ, проф. Б. ЛЕПКИЙ.

АКЦІЙНА СПІЛКА „ПОЛОТНО“

Львів, Головна контера вул. Зіморевича. 20.

Магазин продажі товару вул. Городецька 97.

Варстати і склад вул. Городецька 95.

Механічна ткальня сільських полотен. — Фабрика шнурів, постіонків, лив, шлив. — Гуртівний магазин льну, конопель, пряжі, клоча.

Магазин продажі має на складі: селянські і крамні полотна, перкалі, шевйоти, бархани, матерії на мужеські й жіночі одяги, оксфорди, зефіри, матерії на блюзки і ріжні цайги. Сітки для ловлі риб.

Закладовий кап. 200.000.000 Мп.

НАШЕ ЖИТТЯ

КРАЄВИЙ ТИЖНЕВИК ПО СПРАВАХ ПОЛІТИЧНИХ,
КУЛЬТУРНИХ І СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ :- :-

Виходить раз на тиждень

ПЕРЕДПЛАТА: місячно — 800.000 мар., чвертьріч. 3.200.000 мар., ціна одного числа—200.000 мар.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ — по умові з адміністрацією.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ: ХОЛМ, ВУЛ. ЛЮБЛИНСЬКА, ДІМ ЛЮДОВИЙ (ПОЛЬОНІЯ)

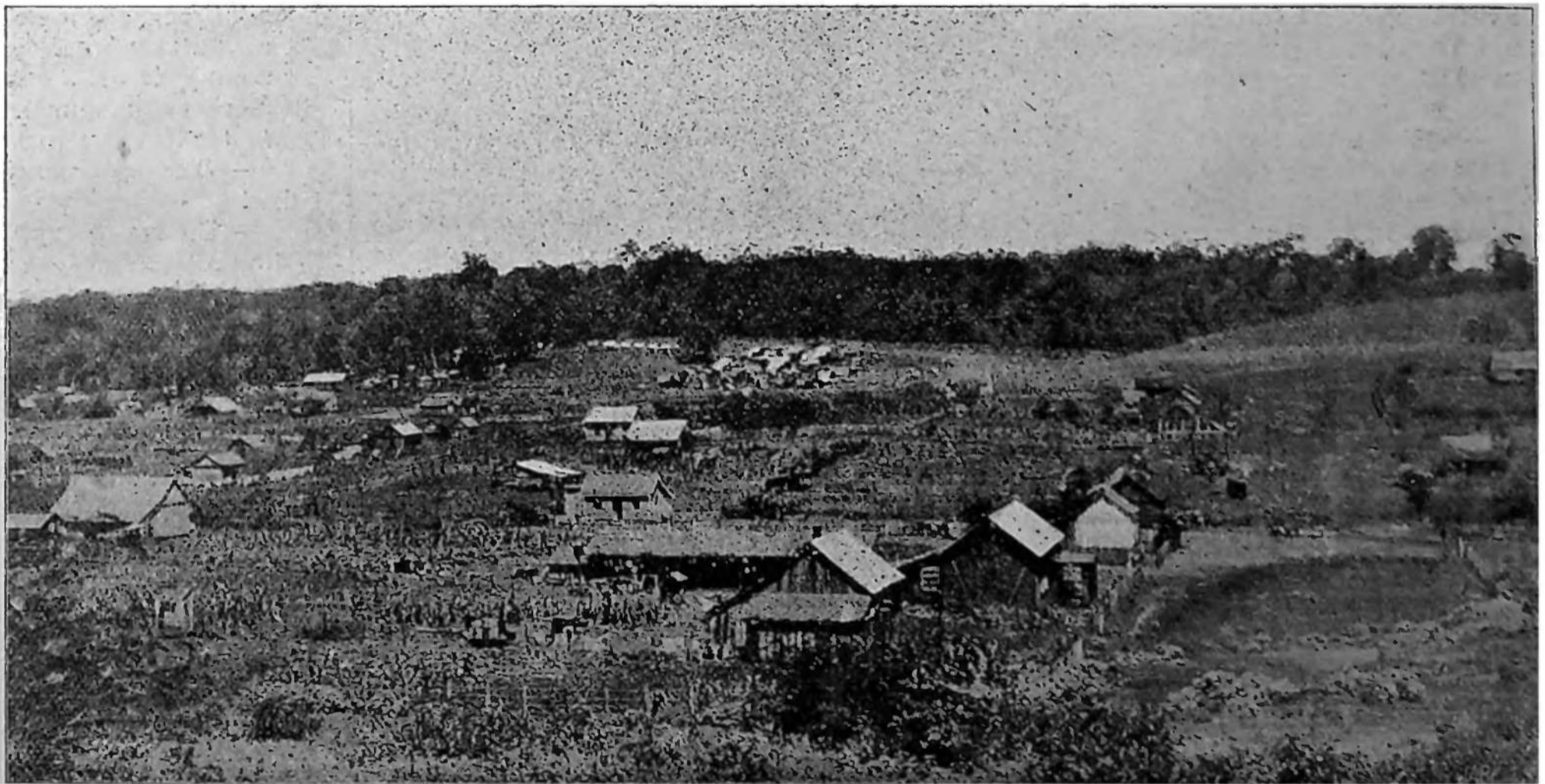

Ч. 2.

Варшава, 8 квітня 1924 р.

Ч. 2.

Українці на чужині.

УКРАЇНЦІ В АРГЕНТИНІ.

ДО війни, в 1914 р., на цій земній кулі було 39,592,000 українців, у тому числі на українських землях жило 36.605.000 і поза межами української території — 2.987.000. Тепер, коли взяти під увагу нормальний прирост населення — з одного боку та втрати за час війни — з другого, то всього на земній кулі є біля 42.000.000 українців, з них 3.000.000 за межами рідної землі, з того останнього числа понад мільон українців живе в Аргентині та Бразилії.

Ілюстрація представляє одну з українських колоній в Аргентині.

ГАЛИНА ОРЛІВНА.

МУХМЕДКА.

I.

БУДИЛИ мене на світанку. Прокинулась і відразу сіла на ліжку; чуючи в собі щось тривожне:

— Що сталося? — спиталась.

Надо мною стояла бабуся, шкільна сторожиха, і тремтучими устами шепотіла:

— Тут... вже тут...

— Хто?

— Вони...

Я поспішно стала одягатись.

Бабуся стояла і ніби щось хотіла сказати, але не наважувалася.

— А ви ж як? — заговорила нарешті.

— Що, як?

— Тікатимете?

— Я?.. Чого?..

— Господи, Ісусе Христе! — раптом заголосила стара, збираючи все своє лице в зморщений кулачок...

На шкільному дворі вже було повно розсідланих коней; коло них ледачо походжали кілька салдат з червоними стьошками на шапках.

— „Ті“ всі пішли на село! — шепнула бабуся.

На подвір'я ввійшов якийсь низенький, ще не старий старшина.

— Ви, може, тутешня вчителька? — запитав мене.

— Так, я тимчасово виконую обов'язки...

— Це все одно... Мухмедка! — гукнув він голосно. — Перенеси до школи всі речі.

— Помешкання школи береться під штаб-квартиру, — пояснив він мені.

Через кілька хвилин високий, плечистий, з вірліним носом і темним кольором шкіри, Мухмедка розкладав старшинські речі, наставляв самовар і давав розпорядження, на смерть переляканій сторожисі.

Потім він на якийсь час десь зник і повернувся з трьома курками під пахвами.

— Господи! Де ж це ви їх так! Ще й з яєчком... — зполюсилася бабуся.

— Суп будет! — проговорив Мухмедка.

— Та хто ж їх заріже?

— Зачем їх резать?.. Ни нада резать! — лагідно усміхнувся він на всі кутні зуби.

З цими словами він схопив курку за голову і так струхнув нею в повітрі, що вона лише якось непевно пирхнула й враз замовкла, здригаючись в останніх судорогах.

— Ох, нелюди ж ви, нелюди! — завела бабуся.

— Мальчі, мальчі, бабка. Будем суп есть! — проговорив Мухмедка, беручись за чищення бараболі.

На обід зійшлися де кілька старшин. Судячи з розмов, вони мали залишитися в цім селі на кіль-

ка день. Очевидно, що почували певність своїх сил, бо були взеселі і жартували з Мухмедкою.

— Душа лубезний, падари кальцо! — сміявся начальник штабу і, звертаючись до мене, додав:

— Погляньте. У нього на всіх пальцях перстні!

Дійсно, грубі пальці Мухмедки були всі оздоблені перстнями.

— Где достал, душа лубезний?. Резал?.. Ха-ха-ха!

— Чиво ррезал? Никакой ни ррезал, — відповідав із соромливою усмішкою Мухмедка.

Лише тоді, як старшини розійшлися, Мухмедка почув себе цілком вільно. Він сів на місце начальника, розвалився і почав допивати і доїдати все, що було на столі.

— Пей! — припрошував він і мене.

Я вдивлялася в ці щелепи, що з таким завзяттям жували курку, в цю темну шкіру тіла й мені здавалось, що це один із тих, що колись здійснювали гасло: ...Не жалеть патронів!..

— Ви з Кавказу? — спиталася.

— Да, с Кавказ... — усміхнувся, відкриваючи ряд білих зубів. Через хвилину усмішка зникла, а його очі прийняли сумний і добрий вираз.

— Сем лет дома не бил!

— Ви ще з царської війни?

— Да! — проговорив, приймаючись знову за курку. — Еще немцев ррезал... „Георгія“ імею...

Він відкрив у горі борг своєї куртки:

— Пасматри! Теперь на верху нельзя, так я тут нашу... У Денікіна носил на верху... Там можна...

— Хіба ж ви були у Денікіна?

— Бил... Я в плен сюда попал... Я там самый храбрый считался. Вот, пасматри! — поклав передо мною розчепирені пальці правої руки, на яких дивними вогниками грали дорогі каміння. Грубі пальці набрякли і здавалось, що вони так і вирости разом з цими брудними нігтями і сяючими перстнями.

— Ето всьо у Денікіна палучил!

— Від кого?

— Ги-ги-ги! — засміявся дико — Сам от сібя! То раньше давали награду, а тепер не дают, тепер нада сам брать!.. Ги-ги-ги...

Сміх був страшний, і дивлячись на ці грубі пальці в перстнях, я несвідомо відчувала щось жахливе в них. А він із кожним своїм словом усе одушевлявся, його очі заблестіли, як жарини; забувши за недоїдену курку, він гаряче оповідав про свої „геройства“.

— Делалі пагром в Одесе... Карашо биль... білі магазини... дома чистіли.. жидовочек тоже... ги-ги ги! Нескільки жидов убежали і заперлись в синагоге... Ну, ми туда, двери разбили... Одного, другого, третьего на месте... А один, который попом у них, взял

Галицькі українці в неволі.

проклятий книгу какую-то, да на калені, да что-то бормочет... Наші й іспугаліс. Говорят, дураки, он заклятіє знаєт! А я їм: — ви труси. Мухмедка-джігіт! Да так сзаду, сзаду, да как тресну по галаве шашкою! Не вериш? Єй Богу!.. Вот і кальцо на памать снял, — показав він на велику золоту обручку.

— А вот етот, з галубим камнем у жидовочки взял... Очень понравилась мне... Не хатела, подлая, бить со мной, так я ее немножко... нагайкой... Ну і, значит, захотела... Плакала патом, гаварила, што повесітца — Дура!..

З нескритою огидою дивилась я на ці товсті пальці й мені здавалося, що з них, крапля по краплі стікає людська кров. Мухмедка ж весело й добродушно усміхався до мене:

— А ти, баришня, не бойся, я нічого тебе не сделаю! Мухмедка добрий! — казав, плескаючи мене по плечах і відкриваючи білі зуби. — Ти мне также понравилась... Хочеш, падару кальцо?

Я схопилась. Мені здалося, що ці страшні перстні будуть силою насажувати на мої пальці і вони будуть тиснути мене своїми кривавими обіймами. А очі не могли одірватись від блиску каміння, який здавався блиском застиглих очей трупа.

— А це що? — запиталася я, показуючи на звичайний, гладенький перстень з червоною зіркою по середині.

— Це... це... Ето комуна...—

Озирнувся і додав:

— Только не гавари начальнику... Ето когда ми комуністов ррезали... А ето с пальца Петлюрца снял... не давал.., умірал, а за кальцо держался, дурак!..

— А від денікинців у вас немає перстень?—з огидою і в той же час з горачковою цікавістю допитувалась я.

Мухмедка здивовано розкрив рота і витріщив великі безвиразні очі. Виглядав, як обікрадений.

— Невже вам не доводилось „різати“ денікинців? — продовжувала допитуватись.

— Н-е-е-т! — з жалем протягнув Мухмедка — я недавно тут.

І в його голосі я почула, що як би трапилась нагода, він з найбільшим би захопленням зняв перстень з руки уміраючого бувшого свого собрата.

Він стояв і ніяково усміхаючись, перебірав перстнями:

— У меня дома жена есть, я ето все ей отдам, когда вернусь... У меня і син тоже есть — проговорив з сяючими очами і всміхнувся мрійною усмішкою: — Тоже Мухмедкою зовут...

Довго ще потім, пораючись на кухні, розповідав Мухмедка бабусі про свою жінку, родину і дім. Довго ще зітхала бабуса:

— „Господи, прости наші гріхи!“

А коли прийшли до сіней хлопчики „подивитись на большевика“, Мухмедка втягнув їх до кухні, посадив коло себе, меншого взяв на коліна, давав їм гроші на цукорки; при тім несє час його очі світилися м'яким світлом.

Над вечір цілком несподівано прийшов наказ про негайний виступ із села: відділ мусів іти на фронт. Дуже неохоче зібрав речі Мухмедка, але коли зібрав, то раптом повеселішав і навіть став приспівувати якусь пісню:

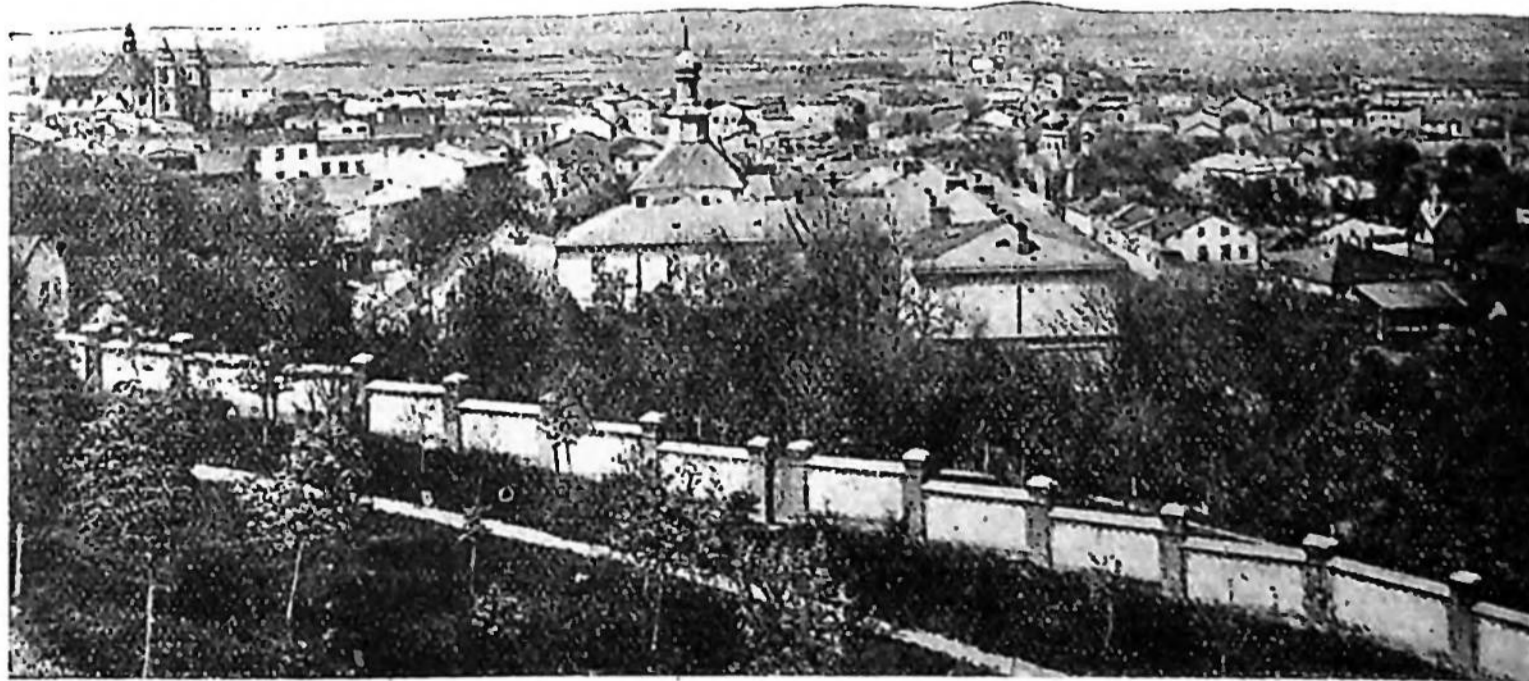
„Ех улица, улица
Вся Адеса жулица“...

— Падажди, баришня, может ми еще скоро увидимся! — говорив він до мене.

Тоді я не зрозуміла значіння цих слів, але від душі побажала собі і йому більш ніколи не зустрічатися...

(Закінчення буде).

Українські краєвиди.

МІСТО ХОЛМ,

б. столиця Волинсько-Галицького Королівства. Фотографічний знімок зроблено з найвищого пункту „Холмської горки“. На „горці“ були князівські палати, рештки фундаменту яких, розкопані перед війною археологом Покришкіним, можна оглядати й тепер. У Холмі помер король Данило в 1264 р.

ПРОФ. ВЯЧЕСЛАВ ЗАЙКИН.

Джерела світогляду Т. Шевченка.

(З промови „Суспільний світогляд Т. Шевченка“, виголошеної на вечері, влаштованій українською колонією у Варшаві з приводу 110-х роковин народження Т. Шевченка).

Ми шануємо Шевченка, як великого широко-народного поета й громадянина України. Мало знайдеться в цілому світі поетів, які б користувалися таким широким всенародним признанням і пошаною, як Шевченко.

Подібну славу в стародавній Елладі мав Гомер, який у своїх безсмертних поемах геніяльно сполучив народню форму й малюнки народного життя, народніх почувань і дум із найглибшими філософічними ідеями. Те ж саме гармонійне поєднання широко-народного кольориту й народніх поглядів із найбільш передовими ідеями тогочасної культури ми бачимо і в поезії Шевченка. Неясні почуття й думки народньої маси, ледве зрозумілі їй самій, Шевченко освітлює сяйвом західньо-європейської культури; невиразні мрії й погляди народні об'єднує він з думками найвизначніших західньо-європейських мислителів і перетворює їх у суцільний і яскравий світогляд.

Новіші дослідження над біографією, листуванням і творами Шевченка показують, що він був добре знайомий зо всіма значнішими здобутками тогочасної культури, з різними напрямками філософії й громадської думки й т. ин. Серед найближчих Шевченкових друзів були видатні знавці літератури, науки й філософії—М. Гулак (який писав твори по філософії, математиці, міжнародному праву, історії східніх літератур, язикознавству, перекладав Еврипіда й т. ин.), О. Навроцький (перекладач на українську мову Біблії, Гомера, Мільтона, Осіана, Байрона, Шеллі, Т. Гуда, Льонгфельо, Гамерлінга, Лесінга, Шілера, Гетого, Міцкевича, Сирокомлі, Пушкіна, Краледворського рукопису, „Слова о полку Ігоревім“ і багатьох инш.), М. Савич (що був видатним знавцем французької літератури, мав стосунки з Міцкевичем та инш. польськими емігрантами й т. д.), визначні українські історики М. Костомарів, П. Куліш та ин. Всі ці люде жили поглядами й почуттями західньо-європейської „еліти“ (вибраної, кращої інтелігенції), й через цих людей і Шевченко засвоїв передові ідеї європейського громадянства.

Обсягом свого знання та своєю ідеологією Шевченко випередив не тільки звичайне тогочасне громадянство, але навіть і багатьох письменників та вчених на Україні та в Росії. Найпопулярніший під той час український філософ Д. Велланський, так само й інші тогочасні наші філософи—професори філософії у вищих школах на Україні, як, напр., В. Карпов, Ор. Новицький, Й. Михневич, П. Овсєн'в, К. Зеленецький та ин. все ще додержувалися у своїх творах ідей німецьких філософів—Фіхтоґо і Шеллінґа та де-яких другорядних і невмілих наслідувачів Канта; тоді, як західньо-європейська думка розвивалася вже зовсім иншими шляхами, Шевченко, стоячи на рівні західньо-європейської передової думки, йде далеко вперед від наслідувачів Фіхтоґо й Шеллінґа, разом зі своїми друзями осуджує німецьких філософів-ідеалістів за те, що вони „далекі в своїй діяльності від практичного

погляду на життя“ й іронізує в своєму „Посланні до земляків“ над доморослими фіхтеанцями.

З німецької філософії найбільший вплив на світогляд Шевченка мали ідеї Гегеля й так звані „ліві гегеліянці“ Штравса й Фаєрбаха, з французької філософії—ідеї Ляменне та ще, мабуть, Сен-Сімона й инших утопійних соціалістів; крім того, помітний вплив зробили на Шевченка польські месіяністи й, перш за все Міцкевич; серед українських джерел ідеології Шевченка важне місце займає „Історія Русів“ Політики; нарешті, є помітний на Шевченкові великий вплив Біблії.

Визначу роль у формуванні світогляду Шевченка та його друзів відіграла, перш за все, історична ідеологія Гегеля. Зміст історії, на думку Гегеля, полягає в ступневому розвитку свободи людства; цей розвиток відбувається тільки завдяки окремим „історичним народам“, у яких знаходить свій вираз „абсолютний дух“; „історичні народи“ давнього Сходу мало розвинули ідею свободи (в них була тільки „свобода одного“) й були слабим виразом „абсолютного духа“; та чим далі, тим яскравішим виразом „абсолютного духа“ стають нові „історичні народи“ й тим більше поширюють вони свободу людей; свій повний вираз „абсолютний дух“, на думку Гегеля, знайде в німецькій нації, яка здійснить мету історії—загальну свободу, свободу всіх. Ця історична схема мала великий вплив на багатьох слов'янських (і зокрема українських) мислителів; тільки слов'янські мислителі гадали, що місію повного здійснення ідеалу має виконати не німецька нація, а слов'янство; при чому польські, російські й українські „месіяністи“ приписували найзначнішу роль кожний своїй нації. В українських месіяністів особливо яскраво виступала зазначена Гегелем ідея загальної свободи, й найкращим речником цієї ідеї був Шевченко.

На релігійно-етичних поглядах Шевченка та декого з його друзів легко можна зауважити впливи Штравса й Ансельма Фаєрбаха. Що правда ідеї цих мислителів подекуди лякали, Шевченка та його приятелів своїми висновками й навіть у деякій мірі суперечили тим думкам, що висловлював сам Шевченко в „Посланні“. І всеж ми маємо певні вказівки про вплив Штравса в зізнаннях Шевченкових приятелів підчас слідства про так зване „Кирило-Методіївське Брацтво“ і в поезії Шевченка. Штравс відкидав можливість чудес, біблійне оповідання про збудування світу й т. ин. Бога Штравс уявляв не як окрему особу в ряді инших осіб чи над иншими, а „як безмежне, що відбивається в усьому, як мисль у всьому, що мислить, як єство у всьому що істнує“. Євангелійні оповідання Штравс вважав не справжньою історією й не вигадкою, а мітом, це-б то несвідомою творчістю, плодом ідей того часу та вражіння від проповіді Фундатора християнства. Ідеї Штравса відбилися на поемі „Марії“ та инших, писаних на біблійні мотиви творах Шевченка.

Крім Штравса, на ці твори Шевченка, вплинули

безперечно також ідеї Ансельма Фаєрбаха. Напрямок думок Фаєрбаха був ближчий до Шевченка та його приятелів, ніж напрям світогляду Штрауса: Штраус цікавився тільки змістом релігійної догми; а Фаєрбах це не задовольняло, він був ворогом догми й критично ставився до ідеалістичної метафізики; його мишлення завжди служило питанням життя. Фаєрбах шукав джерел релігійної догми й знаходив їх у почуваннях і бажаннях людей. Відкидаючи догму, він симпатизував психологічним основам релігії. Таке ж саме критичне відношення до релігійної догми й велику симпатію до релігійних настроїв і переживань, до „релігійної психології“ спостерігаємо ми і в „Марії“ та деяких інших творах Шевченка.

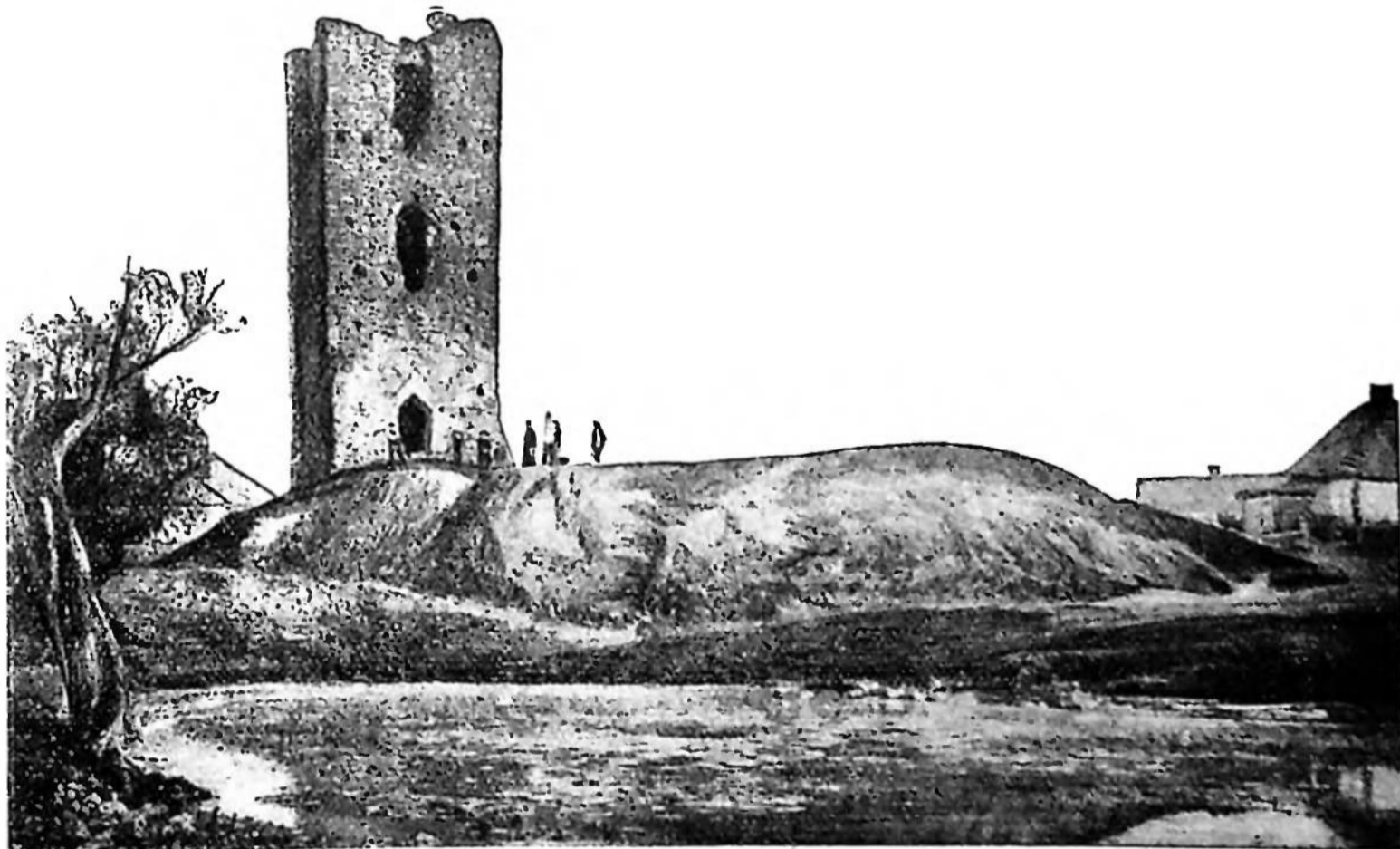
Як автор „Марії“ Шевченко був одним із перших популяризаторів ідей Штрауса й почасти А. Фаєрбаха й, з другого боку, попередником Ренана й багатьох інших письменників, які намагалися змалювати життя Христа й Богоматері у згоді з тими поглядами, що панували у філософії в їхні часи.

Ще більший вплив, ніж ідеї гегеліанців, зробили на Шевченка ідеї Ляменнє, з якими він мусів бути знайомий, як зі слів своїх друзів, так і посередньо, через твори Міцкевича та інш. польських месіянстів, що теж зазнали впливу цього французького мислителя. Бувший католицький аббат (виклятий католицькою церквою) Ляменнє вчив, що істина поля-

гає не в церкві, а в людстві; він кликав на землю Божественне правління, мріяв про утворення все-світнього союзу демократичних держав, які управлятимуться на основі християнської свободи, повної рівності та братерської любови, й був прихильником широкої децентралізації держави. Ідеї Ляменнє мали великий вплив на М. Костомарова, В. Білозерського та інш. друзів Шевченка; в поезіях Шевченка можна знайти чимало думок, яких першоджерелами є твори Ляменнє.

Можливо, що, крім Ляменнє, значний вплив на світогляд Шевченка мали й інші тогочасні французькі мислителі, зокрема утопійні соціалісти. Безперечно далші досліди над біографією й творами нашого великого поета допоможуть установити зв'язок поглядів Шевченка з ідеями інших тогочасних мислителів. Та, в усякому разі, ми вже й зараз можемо з певністю сказати, що Шевченко використав і широко спопуляризував на Україні багато передових, гуманних ідей західно-європейської культури, які були в той час не раз цілковитою новиною й великим придбанням людскости. Ці ідеї Шевченко не наслідував без критики, а усвідомлював, оцінював і пристосовував їх до українських умовин; вони злилися в його світогляді в органічну цілість із тими думками й почуваннями, якими свідомо чи несвідомо живе Український Народ. І в цьому з'єднанні одна з найбільших послуг Великого Поета-Громадянина.

Пам'ятки української старовини.

СТОЛПЕНСЬКА БАШТА.

СТОЛПЕНСЬКА башта одержала назву від села Столпе, що знаходиться в 9 верстах від міста Холма. В старі часи Столпе було містом. Про це свідчить Іпатівська літопись, яка каже, що Данило, пішовши на Польщу, відбив „гради“ Столпе, Комов, Угровеськ та інші.

Столпенська башта є пам'яткою „укріплених станів“ Романа Мстиславича, князя Володимиро-Галицького († 1205 р.), батька славнозвісного Данила. Вона стоїть на шляху з Люблина до Холма й в ті часи охороняла дорогу на Холмщину від сусідів. Збудована вона в другій половині XII століття з місцевого „дикого“ каміння на вапні з домішкою деревляного вугілля. Зовні башта чотирикутна, в середині—кругла з трьома півсклепами; взаввишки вона має 20 метрів, взавширшки 5 метрів. Зверху башти була княжа кімната. Її кафльова підлога, що в своєму часі завалилася, була знайдена в 1909 р. на глибині 2 метрів.

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО.

Свято української культури.

Нарис з історії початків українського друкарства.

РІВНО 350 років тому,—р. 1574-го лютого 15 (а по н. ст. 25) надруковано першу книжку на українській землі,—це був „Апостоль“ львівський. І ця дата—15 лютого 1574 р.—стала величною датою в історії української культури, і 350-літню річницю вже постійного українського друкарства ось в цій році урочисто святкує тепер ціла Україна,—Україна Велика, Галичина, Волинь, Буковина, т. зв. Угорська Русь, святкує також і численна українська еміграція.

Друкарство в історії культури кожного народу має величезне значіння, і по силі цього друкарства ми звичайно судимо й про силу культури його. І коли ми хочемо довідатися про нашу давню українську культуру, мусимо поглянути на історію нашого друкарства,—а вона переконує нас, що наша давня українська культура була найвищою серед цілого православного слов'янського світу.

Українці рано зрозуміли велику силу друкованого слова, і тому рано приступили до друкарства. Найперші книжки для українців видруковано було дуже давно, ще в р. 1491-ім, але видруковано їх не на рідній українській землі, а в Кракові. Але треба сказати, що Краків тогочасний мало був схожий на теперішній: в той час в Кракові жило багато українців, і вони мали там навіть свою православну церкву; та й українські поселення в той час кінчалися десь недалеко під Краковом.

Найпершим друкарем українських книжок був німець Швайпольт Фіоль. В той час дуже багато німців сунуло на схід, і вони тоді так сильно колонізували Польщу, що, скажемо, на улицах Кракова чути було скрізь мову німецьку, а по костелах проповіді казано також німецькою мовою (звідти й приповідка польська пішла: *siedzieć, jak na niemieckim kazaniu*); од того часу багато німецьких слів зайшло до мови польської й до нашої. Ото ж нема нічого дивного, що першим друкарем українських книжок був німець Фіоль,—друкарство й шло до нас з Німеччини і найвправнішими друкарями були тоді німці.

І доля судила нам, українцям, щоб серед цілого слов'янського світу ми перші розпочали друкарство,—випередили нас тільки чехи, бо вони були найближчими до Німеччини, прабатьківщини друкарства, а тому й мають вони першу друковану книжку ще з 1478 року, цеб-то на 12 років скоріше від нас. Доля судила нам, українцям, розпочати своє друкарство на 72 роки раніше Москви, разом з тим судила вона нам першим почати друкарство на Польській землі, бо українські книжки вийшли ще р. 1491-го, вийшли в той час, „*gdy nie mamy śladu polskich*“, як каже польський вчений Естрейхер*).

Першими друками нашими були богослужбові книжки: Часословець, Октоїх, Тріодь пісна, Тріодь цвітна і Псавтир (ця остання книжка до нас не збе-

реглася). Через те, що ці книжки — це найстарші друки серед цілого слов'янського світу, тому претендують на них всі православні народи, рахуючи їх своїми; але рішає тут мова, — складачі цих книжок були українці і наробили чимало помилок, але як раз „помилки“ українських; скажемо, в Часословці знаходимо такі вирази: повечерниця, троїцю, отроковицю, Богородицю, отцю, лицю твоєму, святого, деревного, давшому, в'нчавшому, д'їствующому, к тоб'ї, в соб'ї, празник, празнуєм, празнуєть, катисма (і катисма), мучиник, опроче субот, по паремьях, Амбросья і т. п.; цікаво, що тут замість і часто знаходимо Ъ, цеб-то постійну українську звичку, напр.: пророцтво Ерем'їно, Феодора Студ'їйского, святий Аверк'їє, святого Келес'їя і т. п.; сам друкар підписався на книжці по-українському: Ф'їоль (в тодішніх латинських актах він писався: *Viol*), і ця українська форма Ф'їоль (замість Фіоль) гуляє собі вільно по московських вчених працях. Або ось зразок мови самого Фіоля: „Докончана бысть сія книга у великом град'ї у Краков'ї“, „Сь Богом починаєм“, „То єсть личба до тої книги, як имають тетради быти от початку аз (аж) до конца, одна тетрадь подля єдно'ї и тыж один лист подля другого аз (аж) до конца“*). Думаю, що вже цих небагатьох прикладів вистарчить, щоб бачити, що це були справді наші українські видання, видання для українців; І. Франко думає, що ці книжки друкувалися „заходами і накладом князя Константина Острожського“**), і таким чином честь найперших друкованих книжок серед цілого слов'янського світу припадає волинякам.

Сумна була доля найпершого друкаря українських книжок, гірка була доля й цих перших українських видань: Фіоля арештувала краківська інквізиція, звідки він насилу вийшов живим, а українські книжки понищено...

По невдачі в Кракові Фіоль покинув це місто і перейшов на Угорщину, до вільного королівського міста Левочі; тут, здається, і помер він року 1525-го. Через рік—р. 1925-го наступить 400 річниця з дня смерті найпершого друкаря книжок для українців, і волинянам випадало б вже тепер почати приготування до урочистого святкування пам'яті великого мужа, що віддав усе, що мав, для культурного пробудження українського народу. У всякому разі волинянам випадало б першим бодай поширити думку про урочисте святкування Фіоля, але свято це мусить стати всеукраїнським, бо Фіоль друкував свої книжки, по замозленні волинського князя, для цілої України***).

(Продовження буде).

*) На іншому місці я друкую свою розвідку про Фіоля і про мову його видань і коротку статтю мою про Фіоля див. в журналі „Літопис“ ч. 11 ст. 163—164, за 1924 р.

**) Нарис історії українсько-руської літератури 1910 р. ст. 40.

***) Автор цієї статті може рахувати себе волиняком, хіба тим, що покінчив острівську клясику гімназію р. 1903.

*) Günter Zeiner i Świętopełk Flol, Варшава, 1867 р. ст. 61.

КЛИМ ПОЛІЩУК.

Арт.-мал. В. Омельченко: — Туга.

„З журбою радість обнялась“.

(З нагоди 20-ти-літнього ювілею літературної творчости О. Олесь).

ВАДЦЯТЬ літ тому: одна журба навколо. Журба нашої лірики, що задихалася в нудних переспівах Шевченка, або в ще нудніших перекладах чужих поетів. І в той час прийшов поет радості життя, якого вже давно очікувало українське суспільство. Цим поетом був О. Олесь, перша книжка якого „З журбою радість обнялась“ — стала дійсним благовіщенням близького буряного зриву приспаних сил нації, чого тоді ще ніхто не міг бачити, як —

Бігли під прапор наш бідні раби,
Руки до нас простягали,
Наші дзвеніли мечі в боротьбі,
Їхні кайдани брязчали“...

„З журбою радість обнялась“ — перша книжка після Шевченкового „Кобзаря“, яка надовго заволоділа думками й почуваннями молодих і свідомих синів народу. Вони, помимо чарівної краси рідного слова, відчували біль сучасного і тривогу майбутнього в натхненному творця, поета „з Божої ласки“, який співає так, як відчуває його пророча душа й чуле серце. Це відчуття, як квітчастий вінок із рож і шипшини, обповиває всю його творчу істоту й промовляє з кожного слова його мільодійної пісні, в якій обнялась журба і радість цілої Країни. Починаючи ніжними піснями про красу природи та жадання любови й кінчаючи громовими акордами гимнів боротьби за волю, — скрізь передчуття „Казки“ і незломна віра в неї. Його поема, або — як називає її сам автор — „драматичний етюд“ „По дорозі в Казку“ є найбільшим виразом того, просто пророчого, передчуття близької мандрівки крізь нетрі сучасности до своєї „Казки“, якою є наше національне й соціальне визволення. Цим передчуттям перейняті майже всі його „драматичні етюди“, навіть і ті, що мають чисто суб’єктивний характер.

Поетична творчість О. Олесь — всеобіймаюча. Він не знає вибраних тем, не ставить собі спеціаль-

них завдань, а бере всю журбу і всю радість життя так, як воно є в дійсности, а тому в його душі й відзеркалюється мальовничий Дніпро („Що року“), і грізним гомоном гомонять нестримані хвилі Черемоша („З зелених гір“), і криком виклику роздирається серце матері над умираючими з голоду дітьми...

О. Олесь — краса, надія, віра і могутній протест проти всього, що є ганьбою людини. І звідси його:

„Дужі! волю прекрасну віддайте...
Ситі! землю Господню верніть...
Хижі! чулими, добрими станьте
І в покуті гріхи замоліть“...

Та на жаль великий, не чула його наша маса і не хтіла чути, бо був час, коли безграмотна проклямація справляла більше вражіння, ніж найкраща пісня поета. Захоплені жадобою насичення, топталися на дикому полі „хлопоманського“ демократизму і, навіть, обурювалися на віщі слова поета:

„Демократизм, що з хамством нашим зрісся,
Не виведе ніколи нас із лісу не узлісся“...

Не вірили. Дбали все про шлунок. Коли ж настала година змагань, душа була безсила витримати їх. По соняшних днях визвольного свята — „Вибігли шакали, вилетіли сови“... Прийшла руйна й чорний жах погнав усе, що не хтіло й не могло коритися новим обставинам...

Розляглися „за морями землі великі“, простяглися блудні шляхи в далечінь невідому, а ними, як прочани з важкими мішками сухарів на плечах, згинаючись під вагою всенароднього горя, пішли кращі сини українського Чорнозему. Пішли в тій надії, що таки прийдуть до „Казки“, а між ними і Він — співець народній. На чужині святкується його свято й на чужині горить його душа вірою в те, що —

„Засміється сонце в небі золотому,
І його проміння не спинить нікому“...

Віримо: не спинить! Настане день свята й український народ за „веселим столом“ свого свята посадить його на найбільше почесне місце...

ГОСПОДАР.

Спільна перерібка молока.

АК показали досвіди, західної Європи, сільські господарі, коли працюють гуртом, кооперацією, то одержують з свого господарства значно більші прибутки, ніж тоді, коли ведуть справу самотужки. Наші селяне й уявити собі не можуть, як значно вони виграли б, коли б працювали гуртом. Це в першій черзі відноситься до молочарського господарства. Тепер наші сільські господарі мають із худобою багато клопоту, а користи мало. Але навіть і при наших умовах життя, ця галузь господарства могла б давати значно кращі доходи. З цією метою необхідно молочарську господарку добре зорганізувати, що можна здійснити лише шляхом спільної перерібки молока.

За користь від спільної перерібки молока промовляють такі дані:

Хатнім способом з молока середньої якості, яке має 3½ товщу (жиру), можна одержати 1 кильо масли з 30 літрів молока, а центрифугою всього з 24 літрів. Маючи на рік 100 літрів вільного молока, господар хатнім способом одержить 4 кильо масли, а за допомогою центрифуги — 5 кильо. Коли ж у селі є 50 господарів, то село, користуючися центрифугою одержує на 250 кильо масли більше. Коли будемо рахувати добре масло на місці по 8 мільонів мар., то при веденні молочарні господарі одержать річно прибутку на 2 мільярди мар. більше. За ці гроші вже в першому році можна купити добру центрифугу (на 450 літрів) і ще заробити.

Масло, вироблене центрифугою, є значно краще й через те дорожче ціниться на ринкові.

Від молочарні є ще та вигода, що не треба самому гаяти часу на вироблення масла та заставляти хату горщиками. Господиня має відразу солодку сметанку й відтягнене молоко в цілковито свіжому стані, з якого може виробляти сир з додатком незнятого молока.

При веденні молочарні вигравляє усе господарство. Є можливість краще годувати скотину, підготовувати телята та поросята й т. ин.

В кожному селі є безробітні люди — й інтелігенти й селяне; ці безробітні знайшли б собі корисну й для себе й для громади працю.

Ведення молочарні має ще й громадське значіння: воно об'єднує людей, зближує їх, привчає працювати гуртом.

Молочарська справа в Чехії (до війни) розвивалася дуже швидко й широко й дала чудові наслідки. Працюючи гуртом, чеські господарі не спинилися на одному продажі молока. Вони через свої молочарські кооперації виписували необхідні сільсько-господарські машини й знаряддя, штучні погної й т. ин. Де-які кооперації пішли так далеко, що стали підвалиною цілого хемічного промислу штучних погноїв.

Необхідно, щоб наші сільські інтелігенти і більш розвинені селяне взяли ініціативу якнайскорше в свої руки й розпочали організацію молочарства по наших селах. У цій справі повинні б їм допомогти досвідчені кооператори.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

Доки плуг наш...

Пісня.

Доки плуг наш в полі ходить,
Молот в кузні кує,
Певність в серці силу родить,
Віра дух гартує.

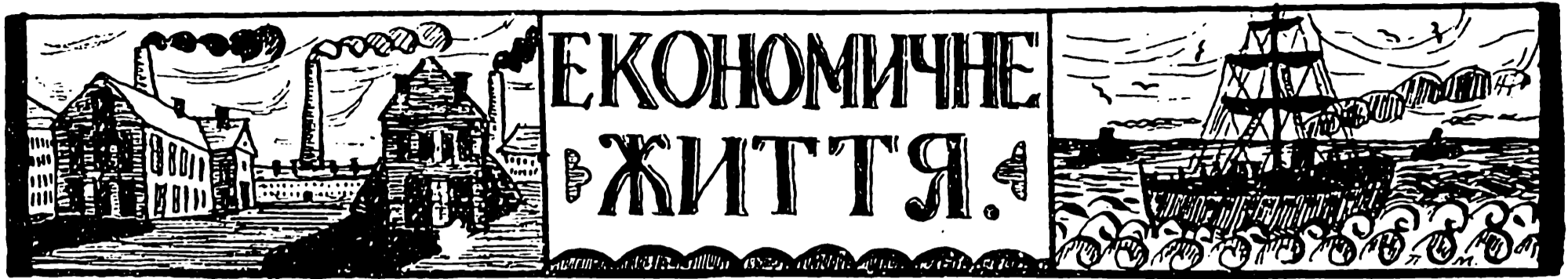
Плуг заоре рідні ниви,
Зацвітуть скрізь луки;
Молот дзвінко-гомонливий
Розкує нам руки.

Нумо-ж, сестри! Нумо-ж, браття!
Киньмо виклик долі!
Розпалім в душі завзяття
Та жагу до волі!

Всі до праці — в полі, в хаті,
Спільно, дні і ночі!
Починають вже лунати
Голоси пророчі:

Встане з попелу країна,
Знайде собі ліки,
Доля наша, як калина,
Зацвіте навіки!

Нумо-ж, сестри, нумо-ж, браття!
Киньмо виклик долі!
Розпалім в душі завзяття
Та жагу до волі!

Український промисел і торгівля.

Пізнаймо свої сили.

Для всякої культури необхідно мати відповідний ґрунт з належними запасами матеріалу для виживлення й будови. Дарма любити рослину, доглядати та охороняти її, коли в ґрунті не буде елементів, необхідних для її життя. Одної любові до свого народу й рідної культури є зовсім замало для розвитку й сили цієї культури. Крім цього, треба мати ще матеріальні засоби, міцний і багатий економічний ґрунт.

Як раз на цей бік життя ми завжди звертали дуже мало уваги, й через те ми тепер слабкі й культурою й національною свідомістю та силою. Мало того, ми навіть не знаємо свого рідного промислу й торгівлі, віддаючи свої гроші з зачиненими очима в чужі кешені.

Настав час віддати як мога більше сил економічній праці, а перш за все пізнати свої сили. З цю метою вводимо спеціальний відділ „Український промисел і торгівля“, в якому міститимемо описи наших фірм. Відкриваємо цей відділ описом союзу „Сільський Господар“ у Львові.

РЕДАКЦІЯ.

Краєвий Союз Господарських Спілок у Львові.

Краєвий союз господарських спілок у Львові утворився в 1921 р. зі сполучення господарсько-торгівельної Кооперативної Спілки для господарства і торгівлі в Перемишлі та торговельного Відділу Краєвого господарського Товариства „Сільський Господар“ у Львові.

Первісною метою Союзу було об'єднання господарсько-торгівельних спілок і інших господарських організацій, а також піднесення господарства, промислу і торгівлі своїх членів і поліпшення їх добробуту. Для досягнення цієї мети Союз мав вести торгівлю і посередничити в продажу й доставі предметів, потрібних у рільнім і хатнім господарстві, удержувати склади тих товарів, займатися переріркою державських продуктів своїх членів, заступати союзні товариства перед урядом, займатися їх організацією та технічною контролею.

Загальні Збори 21 грудня 1922 р. змінили фірму т-ва на нову: „Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар“, Кооператива з відповідальністю уділами у Львові“. Метою Союзу є піднесення добробуту українського рільничого населення і його куль-

турного рівня шляхом досконалення сільсько-господарської культури членів Союзу, об'єднання рільників в сільсько-господарські кооперативи й їх Союзи та заступництво й оберігання їх господарських інтересів.

З цю метою має Союз змінитися в організаційну культурно-просвітну сільсько-господарську і торговельну Централю наших рільників. Члени його мають своїм обов'язком підтримувати Союз закупками в ньому й продажом своїх продуктів через Союз, а кооперативи, що в нім об'єднані, мають з окрема надсилати йому звіти зі своєї діяльності.

Замість теперешніх Зборів відбуватиметься Загальний Збір уповажнених, коли Союз, що об'єднує правні і фізичні особи, матиме серед своїх членів більше 500 фізичних осіб. Такі Загальні Збори будуть складатися з повновласників правних осіб і уповноважених фізичних осіб.

Постанова про розділ чистого зиску вимагає призначення коштів на пропаганду кооперативного руху. Таким способом, Союз, ставлячи собі завдання культурної, організаційної й репрезентаційної діяльності, підготовлює ступневу зміну Союзу в чисто кооперативну організацію шляхом обмеження переваги фізичних членів над правними особами і союзними кооперативами.

Останні Загальні Збори, що відбулися дня 25 грудня 1923 р., доручили дирекції підготувати зміну статута, згідно з анкетною Кооперативів з 25 грудня 1923 р., і порозумітися з Повітовими союзами і кооперативами що до їх вступлення в члени Союзу, а надзірній раді — скликати загальні збори з метою остаточної зміни Союзу в Кооперативу III-го ступеня. Таким чином Союз має стати Союзом Союзів і об'єднати всі Союзи, що мають характер повітових організацій, в одну могутню Централю.

Що ж таркається теперішньої діяльності Союзу, то він веде торгівлю штучних погноїв, насіння, господарського знаряддя, машин, заліза і залізних виробів, кухонного начиння, ремісничого знаряддя й будівельних матеріалів, постачаючи товари прямо з фабрик або зі своїх складів у Львові, Перемишлі, Стрию, Коломиї і Сокалі. Тепер має він намір ввести також кольоніальні артикули, сіль, нафту, мило, загалом всі предмети особистої споживи.

Отже галицька українська Кооперація придбає новий кооперативний центр, що дасть їй можливість зайнятися також переріркою господарських продуктів.

Сойм і Сенат.

В нетрях Української Парляментарної Репрезентації формується окрема ліва група під назвою „Селянський Союз“, у склад якої входять соц.-демократи й соц.-революціонери в числі 6 чол.; передбачається вступ ще 3 послів.

За останній час починається зміна настрою в сеймових колах що-до питання про національні меншости; передбачається також і зміна політики як Сойму так і уряду.

З більш важливих законопроектів, які розглядав Сойм цими днями, були: 1) бюджетовий провізоріум (I читання); розправа відбудеться при II читанні; 2) закон про відбудову (II читання), закон прийнято з поправками комісії й 3) внесок про віддання на суд б. міністра Кухарського.

Закон про охорону льокаторів, який був повернений Сенатом до Сойму, розглядається в комісії (поправки Сенату).

В останніх днях внесено кілька внесків, як, напр., про конфіскацію друку, адресованих до бібліотеки Наук. Тов. імени Шевченка у Львові, про безправне замкнення приватної гімназії Українського Педагогічного Товариства в Комарні й т. ин.

Сойм працював цілий останній тиждень, за виключенням середи; з цього тижня починаються великодні ферії, які

протягнуться до 15—20 травня; день першого після ферій засідання визначить маршалок Сойму в залежності від кількості законопроектів, які вплинуть до Сойму.

СОЙМОВИЙ КАЛЕНДАР.

квітень.

- 19 квітня 1923 р. Промова сен. Карпинського проти передачі посоймових будинків у Львові польському університетові.
- 19 квітня 1923 р. Промова сен. Карпинського й Пастернака проти осадництва.
- 21 квітня 1933 р. Внески клубу: 1) про погвалчення Замойською ординацією прав до лісних сервитутів місцевого українського й польського населення Холмщини в повітах: Білгорайському Замостському й инш.
- 21 квітня 1923 р. Інтерпеляція до мін. внутр. справ про надужиття влади аспірантом поліції Кауцпером і невласиве відношення до українського населення старости Холмського Фіалковського.
- 27 квітня 1923 р. Видання Соймом судові посла Луцкевича й промова з цього приводу посла Підгірського.

Посол С. Хруцький,
голова Українського Посольського Клубу.

Посол Я. Войтюк,
голова клубу української
соц.-демокр. партії.

Літературне життя.

ЧУЖИНЦІ ПРО НАС.

Росіяне. Видавці скаржаться, що наша книжка йде слабо. Ті, що працюють на культурно-освітній ґрунті, з боєм оповідають, як мало знайома наша інтелігенція з рідним красивим письменством і як не доцінює цього нашого скарбу духа. А в той же час чужинці перекладають твори наших письменників на свої мови, захоплюються ними й з успіхом продають свої видання.

Накладом Гутнова в Берліні вийшла збірка під назвою „Малый альманахъ современной украинской литературы“, що складається з творів Винниченка, Стефанька, Ленкого, Бордуляка й Коцюбинського.

Для науки нашим інтелігентам, що не доцінюють своєї рідної літератури, подаємо передмову до збірки росіянина Гліба Алексєєва. Ось вона:

„Випускаючи в світ „Малый український альманах“, я хочу сказати де-кілька слів — чому вважаю необхідним і своєчасним це зробити.

Українська література в особі видатніших її представників Т. Шевченка, І. Франка, В. Винниченка, М. Коцюбинського, Лесі Українки, В. Стефанька, П. Куліша, О. Олесея й инш. — давно зайняла своє місце в ряді європейських літератур, і немає потреби в цих маленьких книжках, що призначені для ширших мас, доказувати право на її існування або попереджувати начерком історико-критичного характеру: ті, що цікавляться, знайдуть усі відомості в працях спеціалістів. Я дозволю собі звернути увагу лише на одну аномалію, яка, мабуть, має свої причини історичного й політичного характеру, а саме: недостачу поважного зацікавлення з боку російського суспільства до літератури цілого народу, що жив з нами під одним дахом і дихав повітрям одних піль. У той час, коли більшість українських авторів перекладені майже на всі європейські мови, я не кажу вже про мови чеську, польську, сербохорватську, болгарську й инші, — в той час, коли критична література західних країн про літературу українську складає цілі бібліотеки, нам, великоросам, незнайомі навіть імена видатніших сучасних письменників України. І коли раніш, до революції, це пояснювалося причинами чисто політичного характеру, то якими ж причинами може бути пояснене повне незнання сьогодняшнього середнього російського читача літератури народу, який по-братньому зріс біч-о-біч з нами, тепер?

В міру сил своїх послужити ось цьому завданню й є призначений запропонований читачам „Малый альманах повітньої української літератури“. Берлін. Гліб Алексєєв“.

БІБЛІОГРАФІЯ.

МИКОЛА СТРУТИНСЬКИЙ. При битій дорозі. Оповідання з часів війни. Видання Україн. Народнього Союзу в Америці. Джерні Сіті. Стор. 304, 8^о.

Ця книжка вражає нас глибиною свого змісту й змушує до болю стискати зуби, щоб вгамувати своє зворушення. Форма—звичайні мемуарні записки українського інтелігента-емігранта, який затужив за рідними зеленими полями й стрункими тополями і повертає до ґрунту з єдиною метою—віддатися народній праці. Сюжет — дійсність народнього життя з усіма його радощами та скорботами, на тлі яких стає страшна примара світової війни, що за мільйони людських жертв заплатила чорною руїною того краю, який для автора є його „святая святых“. Тло оповідання: гвалти, знущання, грабунки, військові суди, шибиниці й табори, до яких попадає автор, не дивлячись на всю свою лояльність до „лахмітної імперії“.

Описує се все автор просто і безпретенсійно, як то — „бачили очі і чули вуха“, але при тім виявляє таку силу чуття й широти, що змальовані ним де-які окремі епізоди цього безталання справляють просто потрясаюче враження.

К ЛАВРІНОВИЧ.

Українській дитині: Ч. 1. Лісовий цар. Ох. Казка. З малюнками Юрка Ризова. Київ-Відень-Львів Видавництво „Чайка“. 24 стор. Іл. 4^о.

Українській дитині: Ч. 2. Злидні. Народня казка. З малюнками Юрка Вовка. Київ-Відень-Львів. Видавництво „Чайка“. 11 стор. Іл. 4^о.

Дитяча література—це одно з найслабших місць в наших культурних досягненнях, і тому доводиться особливо втати кожну добру дитячу книжку, яка виходить у світ. Віденське видавництво „Чайка“ розпочало цілу серію народніх казок, і дві з них попали до наших рук. Обидві книжечки видані чепурно, на доброму папері, в простенькій картонній оправі, надруковані чітко, і діти прочитають їх з ліквістю. Мова книжечок суто народня. Не всі ілюстрації можна визна-

ти вдатимим, особливо у першій з зазначених книжечок, але, взагалі кажучи, зроблені вони не зле, коли міряти на наш звичайний масштаб.

„Историкъ и Современникъ“: Недавно вийшла 5-а кн. збірника „Историкъ и Современникъ“—берлінське видання п. Дякової. Для українців буде цікаво прочитати у цій книжці закінчення спогадів Д. І. Дорошенка: „Война и революція на Україні“, а також докладний лист автора до відомого полковника К. Оберучева, що стільки лиха наробив українській справі підчас керування Київською військовою округою.

НОВІ ВИДАННЯ.

Писал д-р В. Дмитріюк. Як лікувати рани. Поради по хірургії: антисептика, асептика, перев'язки“. Друкується як додаток до тижневика „Наш Світ“.

„Кешенковий словник чужих слів“. Вид „Наш Світ“. Готується до друку.

„Проф. І. Огієнко. Український стилістичний словник. Підручна книжка для вивчення україн. мови Вид. „Українська Антикварія“. Львів. Друкується.

К. Поліщук. „Батько Гуляйвітер“. Роман. Готується до друку. Ілюстр. мал.—арт. Перфецького.

КНИЖКИ, НАДІСЛАНІ ДО РЕДАКЦІЇ.

Черльз Діненс. Різдвяна ніч. Львів. 1924. Накладом Т-ва „Просвіта“ у Львові Ринок 20.

Оповідання про сили природи. Народня бібліотека. Львів, 1924 р. Накладом Т-ва „Просвіта“ у Львові.

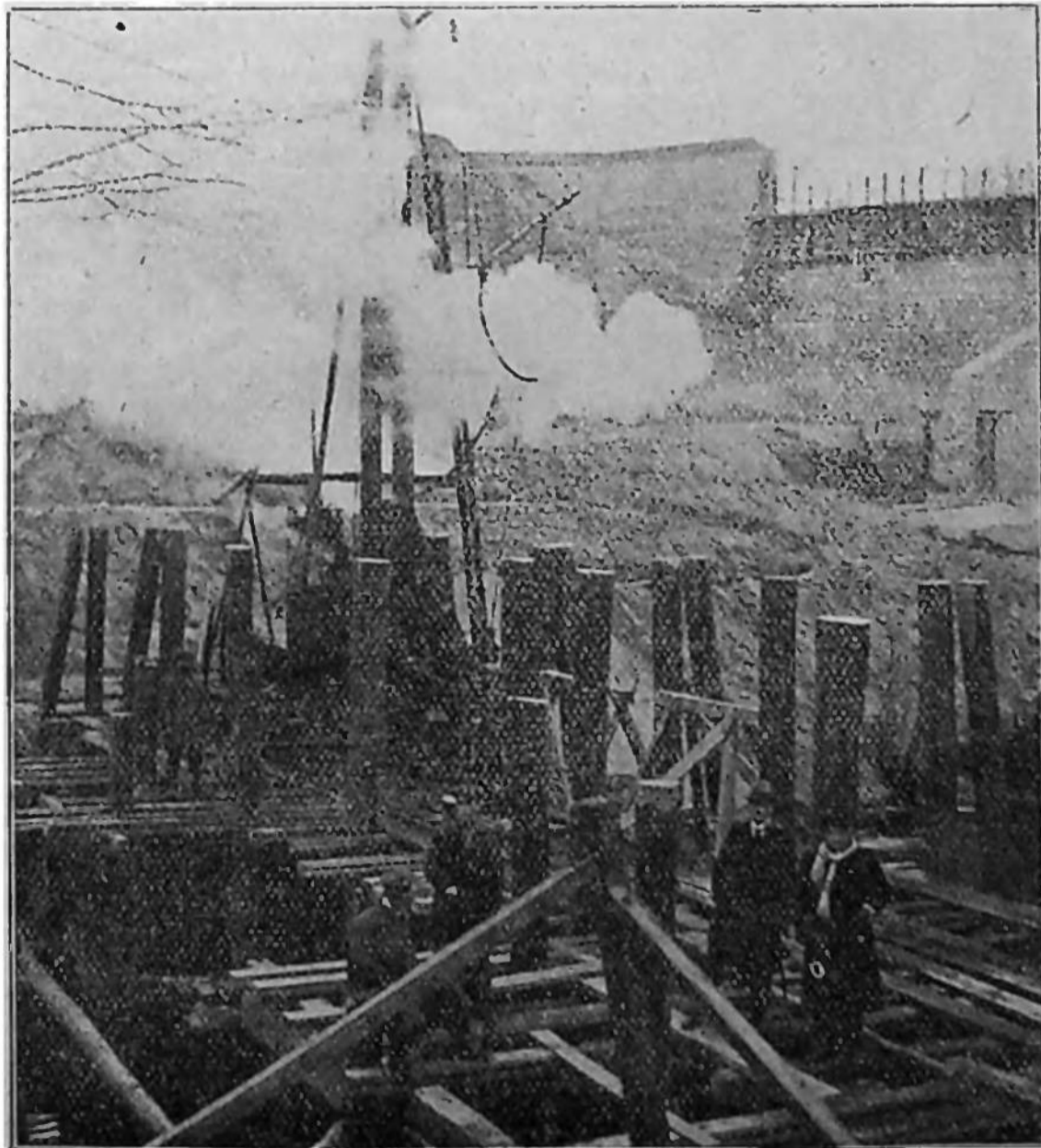
Просвітні листки. Серія І. Львів, 1924. Накладом Т-ва „Просвіта“.

Клим Поліщук. Ангельський лист. Львів-Київ, 1923. В-во „Русалка“.

Клим Поліщук. З виру революції. Фрагменти спогадів про „літературний Київ“ 1919 р. Т-во „Мамай“.

„Трибуна України“. Неперіодичний орган, книжка 3. 210 стор. Варшава-Охота.

Д-р мед. Є Лунаевич. „Як доглядати діток-немовляток. Поради та вказівки матерям“. Київ-Варшава.

Відбудова зруйнованих місцевостей на бувшому французько-німецькому фронті.

Д-р П. Шепченко. „Тяжке лихо або пранці (сіфіліс) та як від них боронитися. Вид. Коміт. Спільки лікарських помішників на еміграції в Польщі. 1923 р. Каліш.

Театр і музика.

УКРАЇНЬСЬКА ОПЕРА.

українська опера в Харкові. 31 січня ц. р. Державна опера в Харкові виставила першу оперу на українській мові — „Гальку“ Монюшка. Вистава пройшла з великим успіхом. Визначилося двоє артистів своєю гарною грою й незвичайними голосовими засобами—Литвиненко й Козловський. Опера „Галька“ була виставлена українською мовою заходами тої частини українського громадянства, яка від де-якого часу працює над збудованням на Україні власного оперного театру. Над здійсненням цієї думки працює цілий ряд українських співців і музиків.

НОТИ.

Я. Ярославенко. Журавлі. Партитура для мішаного хору. Вид. „Торбан“. Львів.

Його ж. „Наша славна Україна“. Партитура для міш. хору. „Торбан“. Львів.

Його ж. „Суне, суне чорна хмара“. Партитура для міш. хору. „Торбан“. Львів.

Його ж. „Пролетарська пісня“. В супроводі фортепіана. „Торбан“. Львів.

Його ж. „На смерть Тараса Шевченка“. В супров. форт. „Торбан“. Львів.

Його ж. „Великий день“. В супров. форт. „Торбан“. Львів.

ПРИРОДА, НАУКА, ВИНАХОДИ.

Боротьба з дифтеритом в Америці. Міністерство здоров'я в Нью-Йоркові видало розпорядження, яке має завданням забезпечити 550.000 дітей початкових шкіл від дифтериту шляхом ін'єкції (впорскування) токсини й антитоксини. Цей засіб попередження, як і прищиплення віспи, дав гарні наслідки й виявив факт, що є дуже цікавий для науки.

Діти сільські реагують у відношенні 80%; це значить, що мають великий нахил до зараження дифтеритом. Діти ж міські реагують ледве в розмірі 20% й мабуть через те, що стали відпорніше завдяки бактеріям, які всюди в містах розсіяні. Найбільш відпорними є негри й італійці.

Нова сиворотка, що складається з токсини й антитоксини, які були винайдені в 1913 році, не лікує, а лише попереджує захворювання. У цьому відношенні вона уявляє де-які — недогідности, але виключає цілковито можливість захворювання.

Підготовчі курси до шлюбного життя. Американська організація молоді в Нью-Йоркові Y. M. C. A., що має відділи по цілому світі, бажаючи зменшити кількість розводів, що викликаються недібраними подружжями, влаштовує підготовчі курси до шлюбного життя. В Америці кажуть, що більшість подружжя є через те нещасливі, що мужчини звертають дуже мало уваги на вибір жінки й що значно довше вони спиняються над вибором автомобілю, ніж відповідної товаришки життя.

Нафта з торфу. Один англійський часопис подає звістку, що якийсь молодий полуднево-африканський інженер винайшов спосіб добувати нафту з торфу, який існує в полудневій Африці й втворюється зі спеціальних водорослів. Спосібом цього інженера можна легко добути біля 450 літрів нафти найвищого гатунку з одної тонни цього торфу.

Роль музики в лікуванні. Ще в старі часи говорили, що музика лагодить дикість людей і звірят. Але значно далі пішов у цьому відношенні один з американських учених, який твердить, що музика лікує хвороби; слуховий нерв передає музичні вібрації (колисання) до мозоку — до цього головного регулятора нашого здоров'я, — і таким чином ніби-то впливає на хвороби. На думку американського вченого, музика лікує безсоння, істерію, нервові хвороби й т. инш. Один з критиків цього твердження

Посол С. Любарський,
перший передплатник „Нашого
Світу“ з Холмщини.

каже, що як-що добра музика дійсно може цілоче вплинути на здоров'я, то лиха, навпаки, може довести до скажености...

Блакитний чоловік. До шпиталю Баллер (Нью Йорк) привезли якогось Фреда Бальтерза, хворого на серце. Лікарі зараз звернули увагу на неприродний блакитний колір хворого. Після кількох днів хворий помер. Те, що виявилось по вскритті тіла, змусило лікарів скликати всіх видатніших учених медиків Нью Йорка й Чикаго. Не тільки шкіра, але всі внутрішні органи, м'язи, кістки, нерви й мозок були темно-блакитного кольору. Виявилось, що перед кількома роками небіжчик працював у копальні срібла в Австралії. Окрашення тіла в блакитний колір було наслідком хронічного затрування його субстанцією, що знаходиться в копальняній землі й називається „аргюрія“.

ЦЕРКОВНА ХРОНІКА.

Патріарх Тихон. Московський патріарх Тихон тяжко занедужав, але по останніх відомостях криза вже минула. Між иншим совіська преса подає, що патріарх категорично спростовує чутки про можливість згоди православної ієрархії з католицькою церквою.

Церкви для жовнірів. На Волині, Холмщині, Поліссі, Підляшшу забрано в православних сотні церков. Усюди в містах є багато православних жовнірів, для яких вища православна влада, парламентарна репрезентація й весь народ український повинні домагатися відчинення церков.

З усього світу.

Справа польських окраїн. При польським міністерстві внутрішніх справ засновується постійний орган в справах національних меншостей, який має реорганізувати адміністрацію на окраїнах і перевести в життя воевідське самоврядування в Галичині. Одночасно справами меншостей починає займатися і політичний комітет ради міністрів.

Київський процес. У Києві розпочався судовий процес над великим гуртком вищої інтелігенції, проти якого совіська влада висунула обвинувачення в державній зраді, шпигунстві і т. д. Між підсудними—відомий український діяч й вчений Микола Василенко—професор університету й член Української Академії Наук.

Виступ Вол. Винниченка. У Празі В. Винниченка виступив перед численною аудиторією з великою політичною промовою. Він вважає помилкою поворот на Україну таких видатних діячів, як М. С. Грушевський, але разом з тим гадає, що всі морально знесилені емігранти, які перебувають у матеріальній нужді, ліпше зроблять, коли вернуться на батьківщину й будуть працювати там на користь національної справи.

Виступ проф. Бодуен-де-Куртуне. Цими днями Варшавський проф. Бодуен-де-Куртуне, відомий ще з царських часів оборонець національних меншостей, мав у цій справі прилюдний виклад у Кракові. Польські шовіністи обкидали свого професора гнилими яйцями.

Новий уряд у Франції. Французька палата послів більшістю 271 проти 264 голосів відмовилась ухвалити складений міністром фінансів де-Ластері закон про утримання урядовців, після чого кабінет Пуанкаре подався до димісії. Президент республіки запропонував тому-ж таки Пуанкаре скласти новий кабінет. Пуанкаре прийняв пропозицію і змінив де-яких міністрів другим—з більш лівих політичних кол. Деклярація цього нового кабінету ухвалена і Палатою послів і сенатом.

Ген Врангелі і Миколай Миколаєвич. Ген. Врангелі приїхав до Франції і мав кілька нарад з був. великим князем Миколаєм Миколаєвичем в справі об'єднання російських монархічних кол.

Поворот Троцького. Совіська преса повідомляє, що Троцький у скорому часі повертає в Москву на свої старі посади.

Новий шах перський. Противники республіканського ладу у Персії добилися того, що детронізованого шаха Ахмета замінено його сином, якому тепер 2 роки. Державою буде до його повноліття керувати регент.

Криза в Югославії. Югославія переживає важку урядову кризу завдяки тому, що в Скупщину раптом увійшли депутати Кроації, які досі бойкотували її через централістичний напрям сербів.

Нещасні події в Італії. Землетрус і циклон (вихор) наробили великої біди в Італії між Амальфі та Салерно Багацько будинків зруйновано, багацько людей загинуло.

Визнання совітів. Закордонні газети сповіщають, що Канада і Угорщина визнають московський уряд.

Жидівська республіка на Україні. Українська преса всіх напрямів живо обговорює відомий проект большевиків заснувати на півдні України жидівську республіку і передбачає прикрі від цього наслідки і для сучасної української влади і для жидів.

Боротьба з сіоністами. Німецькі газети повідомляють, що султан Геджасу Гусейн має скликати арабський конгрес до Мекки в справі боротьби з сіоністами в Палестині.

Чума. В Астраханській губернії та Калмицькій області виникла епідемія чуми. Вона перекинулася вже в Ставропольщину та північний Кавказ.

У совітській Білорусії. Білоруський Совнарком залишив 25 відсотків вакансій у Мінському білоруському університеті для польських білорусів і 5 відсотків для латишських білорусів.

Кругом світа на літанах. 17 березня з Лос-Анжелоса (Америка) вилетіло чотири діріжаблі, які мають облетіти кругом світа через Японію, Китай, Індію, Перську Затоку, Царгород, Лондон і Гренляндію.

Білоруський з'їзд у Мінську. Совіти улаштували в Мінську численний білоруський з'їзд, де чимало промов було присвячено становищу білоруського народу під польською владою.

ПОДЯКА.

„Наш Світ“ висловлює щирю подяку В. Шановному р. послові Козубському за уділення ним чудових краєвидів „Кремінця“, які в своїм часі будуть уміщені в нашому тижневику.

ПОРАДИ.

Коломия. К—му А. Проти щурів рекомендується багато засобів. Подаємо вам найновіший французький засіб: порізати на дрібненькі шматочки стару губку до миття, змочити арабською гумою й, добре стиснувши, заліпити в маленькі кульки з хліба. Щури й миши, проковтнувши ці кульки, відчують сильну спрагу й, коли нап'ються води, кульки побільшаться в них й шкідники згинуть. Кажуть, що отрутою для мишей є листя м'яти, якої додають до хліба.

ПОШТОВА СКРИНКА.

Луцьк. К—му. Ви запитуєте, чому ми видаємо „Наш Світ“ у Варшаві, а не, напр., на Волині. Відповідаємо: по-перше, ілюстроване видання вимагає на місці відповідних друкарні, клішарні, паперу й інших технічних засобів, а по-друге, помешкання, яке тут маємо. При відповідних умовах, звичайно, своє видавництво перенесемо ближче до свого народу.

Редактор-Видавець **В. Островський.**

ПРАЦЯ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ

Українське Торговельне Підприємство

організує працю на місцях для безробітних інтелігентів і добре письменних селян. Заяви приймаються лише від осіб енергійних, які люблять працю й рух і з жадного боку не скомпромітовані.

В заяві належить подати такі відомости: 1) вік, 2) освіта, 3) місце народження й теперішня праця, 5) які відомі особи можуть за них поручитися, 6) яку можуть скласти кауцію.

Заяви надсилати в Редакцію „Нашого Світу“ для „Торговельного Підприємства“.

Вийшло з друку три книжки збірника ТРИБУНА УКРАЇНИ

СТАТТІ: Вол. і Дм. Дорошенків, проф. Вяч. Заїкіна, П. Зайцева, ген. Капустянського, Ол. Лотоцького, А. Лукашевича, К. Мацієвича, Вяч. Прокоповича, Софії Русової, О. Ряста, Ол. Саліковського, С. Торнтон, проф. Ів. Феценка-Чопівського, О. Хоменка, П. Чижевського, А. Яковлева й инш. Статті присвячені сучасним питанням українського життя—державного, економічного, культурного.

Окрім ширших статей, в кожній книжці „Трибуна України“ є такі відділи: На сучасні теми.—Нові книжки (рецензії Вол. Дорошенка, Вяч. Заїкіна, О. Саліковського, С. Сірополка й ин.).—З українських газет і журналів.—На чужині і вдома—З українського життя на еміграції і на Великій Україні. Літературна літопис.—Ріжні вісти.

Ціна 1-ой кн. (53 стор.) — $\frac{1}{2}$ злотого; 2-ої (136 стор.)—1 злотий; 3-ої (214 стор.) — $1\frac{1}{2}$ злотого без поштової доставки. Злотий має вартість золотого франка. Книгарням—30% уступу. Рекомендована постова доставка—по $\frac{1}{2}$ злотого за 1 к. і 1 злотий за дві і три книжки.

ЗАМОВЛЕННЯ ПОСИЛАТИ ПО ТАКІЙ АДРЕСІ:

A. SALIKOWSKI, Warszawa, Ochota
Opaczewska 44.

Видавництво „РУСАЛКА”

ПОРУЧАЄ СЛІДУЮЧІ ВИДАННЯ:

- 1) „Театральне Мистецтво“ журнал театру і сцени; два перші річники по 2 зол. пол.; передплата на третій річник (враз з інш. додатками) 2 дол. амер. або їх рівновартість у кожній іншій валюті
- 2) „Український театр“, листівки з портретами укр. артистів та знімками театр. труп. Перша серія (12 шт) 1 зол. польс.
- 3) „Христос Воскрес“, листівки на Великдень, серія 12 шт. 1 зол. польс. Сотня 7 зол. польс.
- 4) Проф. І. Шиманович: Історія політичної економії, 3 золот. польськ.
- 5) „Господарський календар“ на 1924 р. — ціна знижена, 1 золот. польськ.

Замовлення і гроші слати на адресу:
Гр. Гануляк, Львів, Куркова 10.

ЧИТАЙТЕ ОДИНОКИЙ НА УКРАЇНСЬКИХ
ЗЕМЛЯХ У ПОЛЬЩІ

ШИРО УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

„ДІЛО“ ЩО ВИХОДИТЬ
УЖЕ 42 РІК

у Львові, заснований бл. п. Володимиром
Барвінським в 1882 році.

Редакція й Адміністрація міститься;

У ЛЬВОВІ, Ринок 10. II пов. (Дім „Просвіти“).

Конто пошт. щадн. 143.322. — Адр. тел.: Львів „Діло“.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Місячна передплата за границею: в Америці 1 дол., Франції, Голандії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 л., Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. кор., Румунії 100 лейв, Булгарії 50 лев. — Зміна адреси платиться.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧО-КНИГАРСЬКА СПІЛКА,

ДОБРЕ ОРГАНІЗОВАНА, ШУКАЄ З МЕТОЮ ПОШИРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА СПІЛЬНИКІВ-УКРАЇНЦІВ З КАПІТАЛОМ 2—5 МІЛІАРДІВ.

ВІДПОВІДІ НАДСИЛАТИ ДО РЕДАКЦІЇ
„НАШОГО СВІТУ” ДЛЯ „СПІЛКИ“.

В. ОСТРОВСЬКИЙ.

ХОЛМСЬКІ ОПОВІДАННЯ

Продовження циклю „Вівці й Пастирі“.

Видання тов. „Просвіта“ у Львові.

ПРОДАЄТЬСЯ В УСІХ КНИГАРНЯХ.

ІНТЕЛІГЕНТИ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, КУПУЙТЕ,
ЧИТАЙТЕ!

СЕЛЯНЕ!

„НАШ СВІТ“

український аполітичний ілюстрований літературний
і популярно-науковий тижневик,

„Наш Світ“ є перший цього типу український часопис.

„НАШ СВІТ“ дає:

А) ЩО ТИЖНЯ:

1) ЧИСЛО ЧАСОПISУ на гарному сатинованому папері в кольоровій обгортці, в якому містить наступний літературний матеріал: 1) оповідання й поезії кращих українських і чужих письменників і поетів, 2) статті на теми з усіх галузів нашого життя — національного, громадського, церковного, економічного, сільсько-господарського, правного й т. ин., 3) огляд світових явищ, винаходів, відкриттів, наукових спостережень і дослідів, 4) парламентарну й світову хроніку, 5) огляд нашої літературної продукції, інформації про нові періодичні видання й книжки, рецензії.

2) „ГАЛЕРІЮ УКРАЇНСЬКОГО МАЛЯРСТВА“ — знімки з картин українських малярів, починаючи з XVIII століття і кінчаючи сучасними молодими малярами-артистами.

3) ІЛЮСТРАЦІЇ: зразки української архітектури й малярства, типи українського населення, портрети українських поетів і письменників, послів, senatorів і громадських діячів, знімки з історичних пам'яток, краєвиди, ілюстрації до статей, художні віньетки, заставки й т. ин.

4) ПОРАДИ (безплатно): сільсько-господарські, лікарські, правні, в справах народнього театру, торгівлі, промислу, еміграції й т. ин.

Б) ЩО МІСЯЦЯ:

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК — КНИЖКУ: по сільському й хатньому господарству, збірки красеного письменства, альбоми, словники, книжки ріжного практичного характеру й т. ин.

ВСІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ за квітень одержать безплатний додаток-альбом „УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ“ — портрети всіх укр. послів і senatorів.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

з пересилкою й з правом на безплатні додатки

ЗА 1 МІСЯЦЬ — 2 зл. 75 гр. (4.950.000 мар.) || ПООДИНОКЕ число без дод. — 1.250.000 мр.
ЗА 2 МІСЯЦІ — 5 зл. (9.000.000 мар.) || ЗА КОРДОН: За місяць 1 долар.

ЦІНА ОГЛОШЕНЬ:

КРАЄВИХ: ціла ст. 125 зл., 1/2 стор.—65 зл., 1/4 ст.—35 зл., 1/8 ст. 20 зл., 1/16 ст. 12 зл.
ЗАКОРДОННИХ „ „ 25 дол. „ „ 13 дол. „ „ 7 дол. „ „ 4 „ „ „ 2 д.

Warszawa, ul. Długa 50, m. 47, Redakcja „NASZ SWIT“.

або: Warszawa, Poczłowa Kasa Oszczędnosci (P. K. O.) № 8813. „Nasz Swit“.

ПОВІДОМІТЬ про „НАШ СВІТ“ усіх своїх знайомих.

ВИМАГАЙТЕ часопису „НАШ СВІТ“ у всіх книгарнях, кіосках, на залізницях, у про-
світах, кооперативах, читальнях.

ХТО ДОПОМОЖЕ „НАШОМУ СВІТОВІ“, ДОПОМОЖЕ УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ Й СОБІ.